

Cauza 137/84

**Ministère Public
împotriva lui
Robert Heinrich Maria Mutsch**

(Cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare
formulată de Cour d'Appel din Liège)

„Protecția drepturilor resortisanților statelor membre”

**HOTĂRÂREA CURȚII
din 11 iulie 1985¹**

În Cauza 137/84,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de către Cour d'Appel din Liège (a șasea cameră), pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, între

Ministère Public

și

Robert Heinrich Maria Mutsch, cu domiciliul în Saint-Vith,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea Tratatului CEE, în special a articolului 220 din acest tratat

CURTEA,

constituită din Mackenzie Stuart, președinte, G. Bosco și O. Due, președinți de cameră, P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot și R. Joliet, judecători,

avocat general: C. O. Lenz

grefier: P. Heim

având în vedere observațiile prezentate:

— în numele reclamantului în acțiunea principală, de către B. Moutrier, care îl înlocuiește pe dl Ortmann;

— în numele Guvernului Republicii Italiene, de către A. Squillante, președinte de cameră al Consiglio di Stato, șeful Serviciului de Contencios Diplomatic, Tratatate și Afaceri Legislative din Ministerul Afacerilor Externe, în calitate de agent, asistat de către O. Fiumara și F. Caramazza, Avvocati dello Stato;

— în numele Comisiei Comunităților Europene, de către F. Benyon și H. Van Lier, membri ai Serviciului Juridic, în calitate de agenți;

după ascultarea concluziilor avocatului general, prezentate în ședința din 28 martie 1985,

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

¹Limba de procedură: franceza.

1. Prin Hotărârea din 26 aprilie 1984, primită la Curte la 23 mai 1984, Cour d'Appel din Liège a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, o întrebare preliminară privind interpretarea articolului 220 din Tratatul CEE.
2. Această întrebare a fost adresată în cadrul unei proceduri penale începute împotriva lui Robert Mutsch, resortisant luxemburghez domiciliat în Belgia, în Saint-Vith, comună de limbă germană aflată sub jurisdicția Tribunal Correctionnel din Verviers.
3. R. Mutsch a fost condamnat în absență la plata unei amenzi prin Hotărârea Tribunal Correctionnel din Verviers din 2 noiembrie 1982. Acesta a solicitat ca respectiva hotărâre să fie casată invocând, totodată, articolul 17 alineatul (3) din Legea din 15 iunie 1935 privind utilizarea limbilor în procedura judiciară, conform căruia „atunci când inculpatul de cetățenie belgiană are domiciliul într-o comună de limbă germană aflată sub jurisdicția Tribunal Correctionnel din Verviers și când cererea este făcută în conformitate cu articolul 16, procedura în fața acestei instanțe se desfășoară în limba germană”.
4. Întrucât prin Hotărârea din 23 noiembrie 1982 instanța a admis cererea dlui Mutsch, Ministère Public a atacat respectiva hotărâre pe motiv că inculpatul nu avea cetățenia belgiană și, prin urmare, nu putea beneficia de dispozițiile prevăzute la articolul 17 alineatul (3) din Legea din 15 iunie 1935.
5. Cour d'Appel din Liège, neavând certitudinea dacă faptul de a rezerva cetățenilor belgieni posibilitatea de a invoca aplicarea articolului 17 alineatul (3), menționat anterior, este compatibil cu dreptul comunitar, a suspendat pronunțarea unei hotărâri și a adresat Curții următoarea întrebare preliminară:
„Articolul 17 alineatul (3) din Legea din 15 iunie 1935 privind utilizarea limbilor în procedura judiciară, care oferă inculpatului *de cetățenie belgiană domiciliat într-o comună de limbă germană* aflată sub jurisdicția Tribunal Correctionnel din Verviers posibilitatea de a solicita ca procedura să se desfășoare în germană, este compatibil cu principiile menționate la articolul 220 din Tratatul CEE, care urmărește să asigure protecția persoanelor, precum și beneficiul și protecția drepturilor în condițiile acordate de fiecare stat resortisanților săi, adică, în cazul de față: este sau nu necesar să se acorde unei persoane vorbitoare de limba germană, resortisant al CEE și, în special, în cazul de față, de cetățenie luxemburgheză și domiciliat în Saint-Vith, comună de limbă germană, posibilitatea de a solicita ca procedura să se desfășoare în limba germană?”
6. Întrebarea, astfel cum este formulată, are în vedere conformitatea unei dispoziții naționale cu dreptul comunitar. În această privință, este necesar să se sublinieze că, pronunțându-se în temeiul articolului 177, Curtea nu are competență de a aplica norma comunitară la un anumit caz și, prin urmare, de a încadra o dispoziție de drept național în raport cu această normă. Cu toate acestea, în cadrul cooperării judiciare instituite prin acest articol, Curtea poate, pe baza unor elemente din dosar, să ofere unei instanțe naționale elemente de interpretare a dreptului comunitar care îi pot servi la examinarea efectelor respectivei dispoziții.
7. Din dosar rezultă că întrebarea adresată de Cour d'Appel urmărește să stabilească, în temeiul principiilor dreptului comunitar, astfel cum sunt reflectate în special la articolul 220 din Tratatul CEE, dacă beneficiul unei legi a unui stat membru al cărei obiect este de a favoriza, în special în domeniul judiciar, exprimarea lingvistică a unui grup de resortisanți ai acestui stat, se aplică fără discriminare pe motiv de cetățenie resortisanților altor state membre care îndeplinesc toate condițiile stabilite pentru utilizarea unei anumite limbi de către membrii grupului de populație respectiv.
8. În această privință, Comisia susține că articolul 220 prima liniuță din Tratatul CEE se limitează să prevadă că statele membre angajează negocieri între ele, atunci când este cazul, pentru a asigura resortisanților lor beneficiul și protecția drepturilor în condițiile acordate de fiecare stat resortisanților săi. Prin urmare, este exclus ca drepturile avute

în vedere de această dispoziție să poată fi invocate, atâta timp cât nu a intrat în vigoare nicio convenție în acest sens. Cu toate acestea, dreptul de a utiliza, într-un stat membru, în special în domeniul judiciar, o anumită limbă, în aceleași condiții ca și cetățenii acestui stat, poate fi invocat de un lucrător migrant, resortisant al unui alt stat membru, ca fiind un „avantaj social” în sensul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului, adoptat în temeiul articolului 49 din tratat.

9. Pe de altă parte, Guvernul Republicii Italiene prezintă trei argumente principale. În primul rând, acesta susține că dispozițiile naționale adoptate în beneficiul unei minorități recunoscute oficial nu pot avea în vedere decât persoanele care aparțin acestei minorități și care au domiciliul în zona în care s-a stabilit aceasta. În al doilea rând, acesta subliniază că articolul 220 menționat anterior nu poate crea nici drepturi, nici obligații, atâta timp cât statele membre nu au încheiat o convenție în acest sens. În ultimul rând, acesta subliniază că „avantajul social” în sensul articolului 7 din Regulamentul nr. 1612/68 trebuie, în conformitate cu jurisprudența Curții, să aibă o legătură cel puțin indirectă cu un raport de muncă și să fie acordat într-un domeniu care are cumva legătură cu domeniul social, ceea ce nu este cazul în prezenta speță.
10. Întrebarea adresată de Cour d'Appel din Liège trebuie soluționată în lumina tuturor dispozițiilor din tratat și din legislația secundară care pot fi relevante pentru problema respectivă.
11. Cu privire la articolul 220, menționat în întrebarea formulată de Cour d'Appel, este de remarcat că obiectul acestei dispoziții nu este de a stabili o normă juridică aplicabilă direct, ci se limitează la a contura cadrul unei negocieri pe care statele membre o angajează între ele „atunci când este cazul”. Această dispoziție nu are, ca atare, alt efect decât de a arăta că este obiectivă extinderea, de către fiecare stat membru, în beneficiul resortisanților celorlalte state membre, a garanțiilor pe care le acordă în domeniul respectiv propriilor resortisanți. În contextul unei Comunități întemeiate pe principiul liberei circulații a persoanelor și al libertății de stabilire, o importanță deosebită revine protecției drepturilor și facilităților persoanelor în domeniul lingvistic.
12. Articolul 7 din tratat prevede că „în domeniul de aplicare al prezentului tratat și fără a aduce atingere dispozițiilor speciale pe care le prevede, se interzice orice discriminare exercitată pe motiv de cetățenie”. Aplicarea integrală a acestei dispoziții este asigurată pentru fiecare persoană stabilită pe teritoriul unui stat membru și aflată într-o situație reglementată de dreptul comunitar. În aceeași ordine de idei, este de subliniat că articolul 48, care se referă la statutul salariaților, se întemeiază, de asemenea, pe extinderea tratamentului aplicat cetățenilor în favoarea resortisanților oricărui stat membru care sunt stabiliți legal pe teritoriul altui stat membru în scopul de a desfășura o activitate salarială.
13. Prin urmare, este necesar să se verifice dacă posibilitatea de a solicita ca o procedură judiciară să se desfășoare într-o anumită limbă intră în domeniul de aplicare al tratatului și, prin urmare, este necesar să fie examinată în lumina principiului nediscriminării formulat în dispozițiile menționate anterior.
14. Având în vedere că, în temeiul documentelor incluse în dosarul cauzei, inculpatul are calitate de salariat (acesta se descrie, în contestația împotriva hotărârii pronunțate în lipsă la 2 noiembrie 1982, ca fiind acoperitor-învelitor țiglă în firma tatălui său), este necesar să se examineze întrebarea mai ales în lumina articolelor 48 și 49 din tratat și a dispozițiilor de legislație secundară adoptate pentru punerea în aplicare a acestora, în special a Regulamentului nr. 1612/68 al Consiliului.
15. De fapt, astfel cum rezultă din considerentul al cincilea din Regulamentul nr. 1612/68, „exercitarea nestingherită și demnă a dreptului la libera circulație necesită, conform unor standarde obiective, asigurarea unui tratament egal, în fapt și în drept, în ceea ce privește toate aspectele legate de desfășurarea în sine a unei activități salariale și de

accesul la locuință, precum și înlăturarea obstacolelor în ceea ce privește mobilitatea lucrătorilor, în special în ceea ce privește dreptul lucrătorilor de a a-și întregi familia și condițiile de integrare a familiei în țara gazdă”.

16. Posibilitatea de a utiliza propria limbă în cadrul unei proceduri în fața instanțelor statului membru de reședință, în aceleași condiții ca și lucrătorii naționali, contribuie în mod semnificativ la integrarea lucrătorului migrant și a familiei acestuia în țara gazdă și, prin urmare, la realizarea obiectivului liberei circulații a lucrătorilor.
17. În aceste condiții, această posibilitate trebuie considerată ca intrând sub incidența noțiunii „avantaj social” de la articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1612/68, conform căruia lucrătorul resortisant al unui stat membru beneficiază în statul membru gazdă de „aceleași avantaje sociale și fiscale ca și lucrătorii naționali”. Prin această formulare se înțelege, de fapt, conform celor pronunțate de Curte în Hotărârea din 31 mai 1979 („Even”, 207/78, Rec. 1979, p. 2019), „toate avantajele care, conexe sau nu unui contract de muncă, sunt recunoscute în general lucrătorilor naționali, în special ca urmare a calității lor obiective de lucrători sau a simplului fapt că au domiciliul pe teritoriul național”.
18. Prin urmare, la întrebarea adresată în acest sens se răspunde că principiul liberei circulații a lucrătorilor, astfel cum rezultă din articolul 48 din tratat și, în special, din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului, impune ca unui lucrător resortisant al unui stat membru și domiciliat în alt stat membru să i se recunoască dreptul de a solicita ca o procedură penală începută împotriva sa să se desfășoare în altă limbă decât limba de procedură utilizată în mod normal în fața instanței sesizate în cazul în care lucrătorii naționali pot beneficia, în aceleași condiții, de acest drept.

Cu privire la cheltuielile de judecată

19. Cheltuielile efectuate de către Comisia Comunităților Europene și de către Guvernul Republicii Italiene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea care i-a fost adresată de Cour d'Appel din Liège, prin Hotărârea din 26 aprilie 1984, hotărăște:

Principiul liberei circulații a lucrătorilor, astfel cum rezultă din articolul 48 din tratat și, în special, din Regulamentul nr. 1612/68 al Consiliului, impune ca unui lucrător resortisant al unui stat membru și domiciliat în alt stat membru să i se recunoască dreptul de a solicita ca o procedură penală începută împotriva sa să se desfășoare în altă limbă decât limba de procedură utilizată în mod normal în fața instanței sesizate, în cazul în care lucrătorii naționali pot beneficia, în aceleași condiții, de acest drept.

Mackenzie Stuart

Bosco

Due

Pescatore

Koopmans

Everling

Bahlmann

Galmot

Joliet

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 11 iulie 1985.

Grefier

P. Heim

Președinte

A. J. Mackenzie Stuart